

— Vzorec motovila. — Vzorec vitle. — Vzorec ostrega vijaka. — Vzorec ploskega vijaka. — Različno dolga nihala.

Št. 63. Plavanje: Priprosta trgovska tehtnica s hidrostatično skledico. — Karteški potapljavac je votla steklena podoba (navadno škrat), ki plava v posodi, z vodo napolnjen in zavezan s tanko kožico. Podoba ima v nogi (škrat navadno v repu) majhno luknjico. Ako pritisnemo na kožico, stopi voda v podobo, ki takoj težja postane in v vodi utone. Ako tlak na kožico odjenja, podoba zopet splava, ker je zrak vodo iz podobe potisnol. — Aparat, s katerim se dokaže Arhimedov zakon. — Gostomer z lestvico (arejometer).

Št. 64. Sredobežnost: Železnica na sredobežno silo.

Št. 65. Občujoče posode: Občujoče posode. Kapljevina stoji v vseh krajih do taiste višine. Lasovitost je neznatna, ker so kraki dosta široki.

Št. 65. Pumpe: Priprosta ročna brizglja. Ako potegnemo bat iz brizglje, stopi voda v njo. Navadna sesaljka iz stekla. Zaklopnici sta pobarvani, da jih tudi od daleč vidimo. — (Pri tem branju, bi bilo dobro tudi tlakomer sesaljke pojasniti kakor tudi gasilno brizgljo zopet obravnavati.)

Fr. Slanc.

(Konec prih.)

Književnost.

Vaje v petji. Zložil Anton Nedved. V Ljubljani. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1894. Cena 60 kr. — Radosno pozdravljamo novo delo našega slavnega umetnika in ljubljenca našega naroda, kateri je slovensko pedagogičsko-glashbeno literaturo obogatil s to izborno knjigo. Snov na 88 straneh S⁶ je razdeljena na sledeče oddelke: „piedvaje“, katere pričinja s srednjim govorskim glasom „g“ in jih razširi na višino in nižino v obsegu jednočrtane oktave: „vaje o intervalih“, ki so uporabljene v raznih taktovih načinih in v različni ritmiki; „vaje v šestnajstinskih notah“; „triole“; „znaki za zviševanje, zniževanje in razvezo“; „tonovi načini“, najprej v duru in potem v molu, kjer opazimo tudi prav dobre vaje v razdeljenih trizvokih; „sinkope“; „dinamiški znaki“; „dvoglasne vaje“ in „dvoglasni kanoni“. Med vaje o intervalih, ki so ob enem izvrstne vaje v solfiziranju, vpletel je g. skladatelj v spodbudo učencev mnogo prav mičnih pesmic. Prav primerna so tudi v uvodu navedena glavna pravila o dobrem petji. Samoposebi se razume, da bo de vedel ljudski učitelj izbrati iz te knjige za šolo le važnejše vaje iz vsacega oddelka.

Sistematično urejena tvarina kaže nam pravega strokovnjaka, ki umeje mnogo-brojne skušnje, nabrane za večletnega učiteljevanja, uspešno uporabiti v prid učeči se mladini. Slavnemu skladatelju smo prav hvaležni na njegovem trudoljubnem delovanju. Ne dvomimo, da bodo merodajni krogi brzo segli po tem najnovešem izvrstnem delu. Prav toplo je priporočamo ljudskim učiteljem in vsakemu pevovodji.

Kratek nauk o glasbi. Spisal Ant. Nedved. V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1893. — V kratki in lahkomiselnih besedi razlaga g. skladatelj glashbeno

teorijo na podlagi pridanih vzgledov v notah. Knjižica, ki obsega 30 strani 8°, hode dobrodošla pevskim šolam in sploh glasbenim zavodom.

Početni nauk o petji za ljudske šole. Po R. Weinwurm sestavil A. Nedved. V Ljubljani. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1894. Cena 15 kr. — Ker je znana lahkoumevna Weinwurmova metoda že odobrena od c. kr. ministerstva za uk in bogočastje in tudi uvedena v mnogih šolah, preverjeni smo, da bodo gg. učitelji z veseljem segli po tej knjižici, v kateri je g. skladatelj uporabil primerne slovenske izreke in pesmi. Knjižica ima 31 strani v 8°.

Igre in pesmi za otroška zabavišča in ljudske šole. Uredil Ivan Mercina, učitelj na c. kr. vadnici v Gorici. V Ljubljani. Izdala in založila družba sv. Cirila in Metoda. 1893. Cena 60 kr. Hvaležni moramo biti naši slavni šolski družbi, da nam je izdala v desetem zvezku za otroška zabavišča prepotrebno knjigo, ki bo v veliko korist dobri vzgoji naše nežne mladine ter jo je vesel vsak Slovenec, zlasti vsaka vrtnarica in učitelj. Zbirka ima v uvodu, ki obsega 38 strani, temeljito pedagoško razpravo o petju in otroških igrah v otroških zabaviščih in nižjih razredih ljudskih šol. Vsakej vrtnarici bo ta uvod v veliko olajšavo pri izvrševanju njenega poklica. „Narodna šola“ je sicer izdala Funtkovo „Zabavišče slovenskim otrokom“, kjer je veliko lepih in primernih pesmic, toda brez napevov. V tej knjigi so pa pesmi pomnožene in vsaka ima svoj napev. Vseh pesmi je 121, ki se dele 1. v nabožne pesmi (12); 2. v uvodne pesmi (4); 3. v koračne pesmi in igre (9); 4. v pesmi, ki se pojo pri hoji, skakljanji, tekanji in skakanji (9); 5. v pesmi, ki se pojo pri igrah v krogu (18); 6. v pesmi, ki se pojo pri nazornih igrah (8); 7. pesmi pri igrah s prsti in rokami (9); 8. pesmi pri igrah z žogo (11); 9. pesmi pri igrah s kroglo (7); 10. pesmi za stavljenje (6); 11. sklepne pesmi (7); 12. raznotere pesmi (12); 13. dodatne pesmi (9). O glasbeni vrednosti so se razni strokovnjaki jako laskavo izrazili o teh pesmih. Prvi strokovnjak za otroška zabavišča E. Seidel, nedavno umrli predsednik društva „Deutscher Fröbel-Verband“ v Weimarju je čestital g. Mercini na tem delu in tudi g. A. Förster se je izrazil jako pohvalno o tej zbirki.

Knjiga ni samo za otroške vrte priporočljiva, ampak rabiti bi jo morali tudi v ljudski šoli, osobito na nižji stopinji.

„Pomladni glasi“, posvečeni slovenski mladini, IV. zvezek. Uredil Ivan Štrukelj. Založili sotrudniki. V Ljubljani. 1894. Tiskala „Katoliška tiskarna“. Str. 143. Cena broširanemu izvodu 25 kr., kartoniranemu 35 kr. — Vsečina IV. zvezku je ob kratkem takale: Prvi spis, življenjespis Valvasorjev (s sliko slavnega moža), navdušuje med pripovedovanjem dogodkov mladino, naj bode pridna, vstrajna, verna in požrtvovalna za domovino. Posebno radi bodo brali naši mladi čitatelji in si tudi hitro zapomnili drugi spis: „Belo kačo“, narodno pripovedko za dec v verzih. Nekatere pa bodo morda še bolj zabavale in jim blažile srce daljše povestice: „Hudi dnevi“, „Pastir“, „Materina luč“, ali sličica „Pri bučah“. S temi pripovednimi spisi štiri mične pesmice. Knjižico zaključuje otroška igra: „Od hiše!“, katero bodo prav lahko igrali učenci ljudskih šol, ker ni treba za njo posebnih priprav. — Letošnji zvezek je po vnani obliki lepši — nove črke, barvan okvir — obširnejši je več kakor za polo od prejšnjih treh: zato ni drugače, da je tudi za 5 kr. dražji. Bodi čedna knjižica, ki podaja mladini v lepi obliki mnogo dobre in duševne hrane, prav toplo priporočena. Naročnino sprejema: Ivan Štrukelj, bogoslovec v Ljubljani in Kat. bukvarna v Ljubljani. Ravno tam je na prodaj tudi še nekaj II. in III. zvezkov, broširan à 20 kr., kartoniran à 30 kr.

Vrhovec Ivan: Zgodovinske povesti za meščanske šole. II. Stopnja. Ljubljana. 1893. Blaznikovi dediči založili. Cena 50 kr. Ta knjiga je z razpisom naučnega ministerstva z dne 13. sušca t. l. št. 4934 odobrena za rabo v meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Stenograf, glasilo hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu prinaša v št. 9. in 10. obširno kritiko Bezenšekove knjige „Slovenska stenografija“, katero je izdala „Matica

Slovenska*. V prilogi je več zanimljivih jako lično izdelanih stenografičnih vaj. Ker se list pazno ozira tudi na slovensko stenografijo, bodi toplo priporočen našim slovenskim stenografom. Za nečlane znaša naročnina 2 glđ., za dijake 1 glđ. Člani ga dobivajo brezplačno.

Nauk slovenskim gospodarjem, kako je zboljšati rejo goveje živine. Spisal Viljem Rohrmann, pristav dež. kmetijske šole na Grmu. Založila podružnica c. kr. kmetijske družbe v Novem Mestu. 1894. Tiskal J. Krajec, Str. 51. Cena 15 kr. Ta knjižica, namenjena slovenskim kmetovalcem, nas je zelo razveselila, ker je lepo in lahko umljivo pisana, tako da bo vsakemu koristila, kdor jo prebere, zlasti pa živinorejcem. Povod, da se je lotil pisatelj tega nauka, je nova postava o povzdigi reje goveje živine, katera postava utegne dosti pripomoči, da se bo goveja živina odslej bolje redila, kakor doslej. Knjižica je jako lična in tako cenena, da si jo lahko vsakdo omisli.

Slovensko-nemškega slovarja je izšel deseti sešitek ter obseza besede od oaza do ognjemstvo.

L i s t e k.

Šola in svet.

Iz zapiskov starega učitelja. — Spisal E. Gangl.¹⁾

(Dalje.)

Ali kakor da bi ne bilo res, kar pravi oče, odkima deklica z glavo. Starec jo gleda in reče: „Misliš, da ne govorim resnice?“

Odgovora ne čaka, ampak odgovarja sam: „Res, takó ni prav, kakor pravim*.“

Ni prav? — Dekle in starec znata, da so resnične te besede.

Pred očetovim očesom se odgrne tolikokrat se ponavljajoči prizor iz preteklosti. Dolga vrsta otrok drvi proti šoli. Tam pa nestrpno čaka učitelj, da se odpró vrata in da se vsuje v šolo veseli, živi roj. Kaj je to, ki mu razvneha ogenj v lici, ko zrè te razcevele obraze? Kakšna moč mu širi srcè, da se vanje vtiskavajo vsi ti obrazi takó globoko, da jih ne zabi nikdar več? Kakó se zove sila, ki mu žene iz grla vroče, navdušujoče besede, sila, ki krèi dolgo vrsto njegovih let, da se čuti prav takega, kakor je to jutro dneva človeškega življenja? To je tisto čustvo, tista moč, ki živi v učiteljevih prsih bolj zvesto in bolj nesebično, kakor v onih, katere kiti trdost in jeklenost samosvoje naklonjenosti — ljubezen!

Govóri sama, hči nebes, ki ti je prišel dan, katerega ne pomni človeški rod, ki ti pride poslednji, katerega ne učka nobeden zemljan! Zdi se mi, da prihaja izza jasnih oblakov jasen glas, kateri govori, da je ona svoje korenine zarila v srcè vsakteremu, komur je vzgajati človeštvo. In besnel je mnogokrat, preinogokrat ob tem živem drevesu v živem, dostikrat tudi v mrtvem sreči vihar svetá in življenja, ali porušil je ni do danes, zakaj takó mogočno žene, da je tudi v trdi zimi zamrlih nádej (kakoršnih ne manjka učitelju) odene cvet, ki je posoda čudotvornega, k delu bodrečega vonja!

Hči in oče se zamislita. Ona zna, da ne more biti jedina ljubezen svojemu očetu, in on vé, da ne smè ljubiti samó svojega otroka.

„Brala sem na tvojem lici*, reče hčerka, „kar si ti ta hip mislil*.“

„Hvala ti“, odgovori oče. „Ti mi bereš kár z obraza, drugi pa še besed ne morejo in nečéjo razumeti*.“

¹⁾ V zadnji list so se vrinile nekatere tiskarske pomote, katere izvoli bralec popraviti: V 15. vrsti od zgoraj beri mesto neovrgljiv negorljiv, v 23. vrsti od zgoraj mesto prošla prešla, v 12. vrsti od spodaj postavi med besedi siliš in na subst. veselost, da se potem stavek glasi: „ki mi siliš veselost na obraz,* in v 4. vrsti od spodaj stoj mesto neizrečeno neizrečno.